

Egenkontrollprogram för försäljning av folköl

5 kap. 5 § 4 st., 8 kap. 8 § 4 st. alkohollagen (2010:1622)

Värt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja folköl till konsumenter ska själv kontrollera att försäljningen på ditt försäljningsställe eller serveringen på din restaurang sker enligt alkohollagen (2010:1622). För att säkerställa att alkohollagens bestämmelser kommer att följas ska du dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör bland annat beskriva hur personalen ska få information om alkohollagens bestämmelser och vilka rutiner för ålderskontroll som ska följas när det gäller att sälja folköl.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen när det blir tillsyn. Om du inte följer alkohollagens bestämmelser, får kommunen ge dig försäljningsförbud eller meddela dig en varning. Det gäller också om du inte har ett egenkontrollprogram.

Har du serveringstillstånd? Då behöver du inte ha ett egenkontrollprogram eftersom du redan uppfyller alkohollagens regler för serveringstillstånd.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Den som bedriver näringsverksamhet med försäljning eller servering av folköl ska ha fyllt 20 år.

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/Personnummer

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram för försäljning av folköl kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Åldersgräns och ålderskontroll

Åldersgräns för köp av folköl är enligt alkohollagen 18 år. Detta innebär att den som säljer eller lämnar ut folköl ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Personen som säljer eller lämnar ut varan, exempelvis expediten i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa folköl. Den som säljer eller lämnar ut folköl till någon som inte har fyllt 18 år, kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en ungs persons ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år, det vill säga göra ålderskontroll när kassapersonalen är osäker på kundens ålder. Om kunden inte har fyllt 18 år, får folköl inte säljas eller lämnas ut till kunden. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att folkölen kommer att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 år frågar vi efter legitimation.
- Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimationen.
- En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta legitimationskontrollen.
- Vi rekommenderar att personalen begär legitimation av alla kunder som ser ut att vara under ____år.
- Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år, nekar vi köp.
- Om kunden inte visar legitimation på begäran, nekar vi köp.
- Om personalen misstänker att folkölen är avsedd för någon som är under 18 år, nekar vi köp.
- Om kunden är påstridig, tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
- Annat:

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker i en webbutik?

- Vi säljer inte folköl i webbutik.
- Vid köp från vår webbutik kontrolleras åldern via bankkort eller liknande.
- Annat:

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

- Vi informerar personalen om vilka juridiska konsekvenser det kan medföra om de inte begär legitimation.
- Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
- Annat:

Information om åldersgränsen

Det är bra om försäljningsstället har tydlig information till kunderna om åldersgränsen. Ett sätt att informera om åldersgränsen och samtidigt underlätta legitimationskontroll för personalen är att sätta upp skyltar och dekalering på försäljningsstället.

Skyltar och dekalering kan t.ex. placeras

- vid kassan
- vid hyllan där varorna är placerade
- på entrédörren
- på skyltfönster.

Utbildning och information till personal

En näringsidkare som säljer folköl i detaljhandeln ska se till att personalen har den kunskap som behövs kring försäljningen av folköl. De allmänna bestämmelserna om försäljning av alkoholdrycker gäller dock både vid detaljhandel med och servering av folköl.

Det är näringsidkarens ansvar att bestämmelserna följs men kassapersonalen har också ett eget ansvar vid försäljningen. Det är därför viktigt att all personal som arbetar i kassan och säljer eller lämnar ut folköl känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, deras personliga straffansvar och övriga bestämmelser vid försäljning av folköl?

- Vid anställning av ny personal.
- Personalmöten
- Intern utbildning
- Extern utbildning
- Informations- och utbildningsmaterial
- Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid försäljning av folköl?

- Vid anställning av ny personal.
- Minst en gång per år.
- Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga 2).
- Annat:

Särskilt stöd till ung personal

Det finns inget ålderskrav för den som står i kassan och säljer eller lämnar ut folköl till kunden. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja folköl till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för ung personal.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning av folköl?

- Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
- Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
- Annat:

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att kontrollera hur ålderskontroller fungerar på serveringsstället. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testas om det går att köpa folköl utan att visa legitimation. Syftet är att förbättra och vid behov utveckla väl fungerade rutiner för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer alkohollagens bestämmelser och rutiner för ålderskontroll enligt egenkontrollprogrammet. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i alkohollagen inte följs, får kommunen ge dig försäljningsförbud eller meddela en varning. Det är ett stöd för dig att dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister, såsom att bestämmelser i lagen eller att egenkontrollprogrammet inte följs?

- Personalen får en genomgång av försäljningsbestämmelserna.
- Vi tar kontakt med kommunen för att få informationsmaterial.
- Erfaren personal får särskilt ansvar för försäljning av folköl.
- Försäljning av folköl begränsas till vissa tider på dygnet.
- Annan åtgärd:

Här finns plats för kommunen att lägga in egen information, till exempel information om personuppgiftslagen.

Underskrift

Ort och datum

Underskrift (behörig firmatecknare)

Namnförtydligande

Utdrag ur alkohollagen (2010:1622)

Egenkontroll

5 kap. 5 § 3 och 4 st. Den som bedriver detaljhandel med folköl ska anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen sker. Försäljning får inte påbörjas förrän anmälan har gjorts.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen. För egenkontrollen ska det finnas ett särskilt program.

8 kap. 8 § 3 och 4 st. Den som avser att bedriva servering av folköl ska anmäla verksamheten hos den kommun där serveringen ska ske. Servering får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Vad nu sagts gäller inte i fall som avses i 1 a §, 1 b § eller den som har serveringstillstånd.

Den som är anmälningsskyldig enligt tredje stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program.

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av alkohollagen och anslutande föreskrifter. *Länsstyrelsen* ansvarar regionalt inom länet för tillsyn över kommunerna samt för att ge kommunerna råd i deras verksamhet. *Kommunen* och *Polismyndigheten* ansvarar lokalt för tillsyn över handeln med folköl. *Polisens* huvudsakliga uppgift är att ingripa vid brott som har begåtts, medan *kommunens* uppgift är att säkerställa att regelsystemet följs i framtiden.

Marknadsföring

Konsumentverket är tillsynsmyndighet för frågor kring marknadsföring och är ansvarig för tillsynen vid försäljningsställen för folköl.

Marknadsföring av folköl är tillåten utanför och inne på ett försäljningsställe. Utanför försäljningsstället kan det vara en skylt, affisch eller likande som är monterad på fasaden eller en skylt som står inom några meters avstånd från ingången. Reklam och marknadsföringen av folköl får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana människor att dricka folköl. Utformningen får heller inte väcka särskild uppmärksamhet eller uppmana till att dricka folköl. Marknadsföringen får inte vara ett dominerande inslag i miljön, genom t.ex. omfattande exponering av varan. Den får inte heller rikta sig särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år. Det är tillåtet att lämna priserbjudande på folköl.

Mer information

För mer information om alkohollagen och anslutande föreskrifter, kontakta den kommun där försäljning eller servering av folköl sker.

Plats för kommunens kontaktuppgifter

Åldersgränsdekaler samt särskilt stödmaterial för näringsidkare finns på Folkhälsomyndighetens hemsida: [Regler för näringsidkare som säljer folköl, tobaksvaror, e-cigarettor och påfyllningsbehållare.](#)

